

بررسی ارتباط دوسویهٔ حق
وامیر المؤمنین علیہ السلام

دکتر محسن رضوانی - لیلا جوادیان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اللّٰهُمَّ إِنِّي فِي هٰذِهِ الْأَيَّارِ
أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ يَرَنِّي
أَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَعْمَلُ

نخستین شهیدۀ راه حق
حضرت صدیقه طاھری
فاطمۀ زهرا

تقالیم به

عنوان و نام پدیدآور	رسانشانه
مشخصات نشر	عنوان
مشخصات ظاهیری	پادشاهی
شابک	وضعیت فهرست نویسی
عنوان دیگر	پادداشت
موضوع	کتابنامه: ص. ۲۴۰ - ۲۳۳.
موضوع	بررسی ارتباط دسویه حق و امیر المؤمنین
موضوع	علی بن ابی طالب
موضوع	امام اول
موضوع	قبل از هجرت - ۴۰ق -- اثبات خلافت
موضوع	Proof of caliphate* -- 661-Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600
موضوع	علی بن ابی طالب
موضوع	امام اول
موضوع	قبل از هجرت - ۴۰ق -- دفاعیه ها و ردیه ها
موضوع	Controversial literature -- 661-Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600
موضوع	علی بن ابی طالب
موضوع	امام اول
موضوع	قبل از هجرت - ۴۰ق -- اثبات خلافت -- احادیث اهل سنت
موضوع	(Proof of caliphate -- Hadiths (Sunni*) -- 661-Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600)
موضوع	امامت -- احادیث اهل سنت
موضوع	Imamate -- Hadiths (Sunni)
موضوع	امامت -- دفاعیه ها
موضوع	Imamate -- Apologetic works
موضوع	امامت -- ردیه ها
شناسنامه افزوده	Imamate -- Controversial literature
ردیه بندی کنکره	- ۱۳۵۷: جوادیان، لیلا
ردیه بندی دیویس	BP223/54: ۱۹۷/۴۵۲
شماره رکورد کتابشناسی ملی	۸۹۰۷۷۲۹: اطلاعات رکورد کتابشناسی
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

ق / خیابان صفائیه / کوچه ۲۸ / نبش کوی شهید گلدوست / پلاک ۲۸۴
تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۱۴۲ - ۰۲۵-۳۷۷۳۶۱۶۵ - همراه: ۹۱۲۷۴۶۱۲۰۵

مرتضی حسن

بررس ارتباط دوسویه حق
وامیر المؤمنین علیہ السلام

دکتر محسن رضوانی / لیلا جوادیان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
وَاللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْفُسِنِي
وَمِنْ شَرِّ مَا كُنْتُ فِيهِ

ناشر: انتشارات خادم الرضا

ویراستاری، صفحه آرایه و طراح جلد: مرتضی فتح الله
لیتوگرافی - صحافه: کوثر / چاپ: توحید
نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱ / شماره کان: ۱۰۰۰ نسخه
بهای: ۶۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۲-۱۱۰-۶۰۰-۲۰۶-۹۷۸

تمایز حقوق مادی و معنوی این اثر، متعلق به مؤلف است: هیچ شخص حقیقی
یا حقوقی حق چاپ، برداشت و کپی بردازی تمام یا قسمی از این اثر را - خواه به
صورت چاپ، فتوکپی و جزو - ندارد. متخلفین به موجب بند (۵) از ماده (۲)
قانون حمایت از حقوق ناشران و مؤلفان تحت پیکرد قانونی قرار می‌گیرند.

ارتباط با ما:

فروشنده: خیابان صفائیه (نحوه)، آندریا، کوچه ۲۸، پلاک ۲۸۴
تلفن: ۰۲۵-۱۱۱۱-۳۷۱۹۵-۱۱۱۱
متوجه پستی:

@khademolrezaem

صفحه اینستاگرام:

لطفاً تصویر، معرفی کتابها و مطالب مرتبط با انتشارات

@khademolreza

کانال سروش:

تلخو رسانی اینستاگرام: شایر و مولوی ایران

-۰۵-۳۷۷۳۶۱۶۵ - ۰۲۵-۳۷۷۴۲۱۴۲

-۰۵-۹۱۲۷۴۶۱۲۰۵ - ۰۲۵-۹۱۲۷۴۱۳۷۸۱

فروشگاه مجازی: khademolreza.com

بانکی: بانک مردمی مصوبات و پرداختی از مخفی، بروز

حسابهای مجازی:

۰۰۰-۱۹۱۹۶-۱۱۷

میوه: پردازگان مطابق با مال مدد

فهرست مطالب

۹.....	چکیده
۱۱.....	مقدمه
۱۷.....	پیش‌گفتار
۱۷.....	۱. بیان مسئلله
۱۹	۲. هدف از نکارش
۲۰	۳. انگیزه و ضرورت نکارش
۲۲.....	۴. پرسش‌هایی که داشتیم
۲۲.....	۵. فرضیاتی که داشتیم
۲۴.....	۶. پیشینه‌ی پژوهش
۲۶.....	۷. تعریف واژگان

فصل اول

معنای «حق» و بررسی روایی حدیث / ۲۹

۳۱.....	۱. مفهوم شناسیه‌ی واژه‌ی «حق»
---------	-------------------------------

الف. «حق» در معنای لغوی	۳۱
ب. «حق» در معنای اصطلاح	۳۳
۱. از منظر علم فلسفه: «مطابق واقع».....	۳۳
۲. از منظر علم سیاست: «امتیاز و اختیار»	۳۵
۳. از منظر علم فقه: «سلطنت».....	۳۷
۴. از منظر حقوق دانان غرب: «قدرت».....	۳۸
۵. حق اخلاق و حق قانونی.....	۴۰
۶. نظری به عدالت	۴۲
۷. حق در قرآن کریم	۴۴
۸. آنچه معانی غیر حقوقی ۸.۱) معنای حقیقی	۴۶
۹. استناد و مدارک حديث اعلیٰ «الحق و الحق مع علی»	۵۲
۱۰. الف. روایات منقول اهل تسنن	۵۳
۱۱. ب. روایات منقول از تشیع	۶۱
۱۲. قرآن کریم، علی علیه السلام و حق	۶۴
۱۳. آیات مؤید معنای حدیث	۶۶
۱۴. الف. آیه شریفه‌ی تطهیر:	۶۶
۱۵. ب. بررسی حدیث آیه شریفه‌ی تطهیر	۷۱
۱۶. ب. آیه شریفه‌ی مباہله:	۸۰
۱۷. ج. آیه شریفه‌ی ولایت:	۹۰
۱۸. مصداق «الذین آمنوا ... راکعون» کیست؟	۹۴
۱۹. ارتباط بین «حق» و «ولایت»	۱۰۲
۲۰. د. آیه شریفه‌ی (۱۱۹) سوره‌ی مبارکه‌ی توبه:	۱۰۴
۲۱. ه. آیه شریفه‌ی (۱۸۱) سوره‌ی مبارکه‌ی اعراف:	۱۰۹
۲۲. و. آیه شریفه‌ی (۵۳) سوره‌ی مبارکه‌ی یونس:	۱۱۲
۲۳. ز. آیه شریفه‌ی (۳۵) سوره‌ی مبارکه‌ی یونس:	۱۱۳
۲۴. ا. روایات مؤید معنای حدیث	۱۱۸

فصل دوم

حق مداری امیرالمؤمنین علیه السلام در سخن و سیره / ۱۲۳

۱. اشاره.....	۱۲۵
۲. مفهوم «حقوق» از منظر امیرالمؤمنین علیه السلام	۱۲۵
۳. انواع حقوق.....	۱۲۸
الف. حقوق متقابل خداوند و مردم	۱۲۸
ب. حقوق متقابل مردم و حاکمان	۱۳۱
۱. حقوق مردم بر حاکمان	۱۳۲
۲. مروری بر حقوق مردم در نهج البلاغه	۱۳۶
۳. مساوات از دیدگاه امیرالمؤمنین علیه السلام	۱۴۰
۴. حقوق حاکمان بر مردم	۱۴۹
۴. داوری ها و قضاوت های امیرالمؤمنین علیه السلام	۱۵۳
الف. حق مداری امیرالمؤمنین علیه السلام در داوری ها و قضاوت ها	۱۵۳
ب. نمونه ای از داوری ها و قضاوت های حضرت امیر المؤمنان علیه السلام	۱۵۷
۱. داوری در حیات رسول اکرم علیه السلام	۱۵۷
۲. داوری در زمان خلفای سه کانه	۱۵۹
۳. داوری در دوران خلافت ظاهری خودشان	۱۶۲

فصل سوم

علیه السلام در حقیقت، بر اساس قرآن کریم و روایات / ۱۶۷

۱. مقدمه.....	۱۶۹
۲. مبانی اعتقادی علیه السلام در حقیقت	۱۷۱
الف. عصمت امام علیه السلام	۱۷۱
ب. علم امام علیه السلام	۱۸۱
ج. امام علیه السلام، حجت الله	۱۸۶
د. امام علیه السلام، صراط مستقیم	۱۸۹
ه. امام علیه السلام، فاروق حق و باطل	۱۹۵

۱۹۷.....	و. حب و بعض نسبت به امام علی ^{علیه السلام} ، نشانه‌ی ایمان و کفر
۲۰۲.....	۳. تأثیر باورداشت علی مداری حقیقت
۲۰۳.....	الف. نقش عصمت امام علی ^{علیه السلام} در گفتار، رفتار و تصمیم‌گیری‌ها
۲۰۴.....	ب. قرارندادن آن حضرت علی ^{علیه السلام} در ردیف سایر صحابه و واجب الاطاعه بودنشان برای همه‌ی صحابه و مسلمانان - حتی متصدیان خلافت - بدون هیچ قید و شرط
۲۰۸.....	ج. یقین به حقانیت حضرت علی ^{علیه السلام} و اعتماد و اعتقاد به شیوه‌ی تعاملشان در برابر حق ^{حق} که در بیست و پنج سال از ایشان غصب گردید
۲۱۳.....	د. نجات و رستکاری پیروان حضرت علی ^{علیه السلام} والکوبرداری رفتاری از ایشان
۲۱۵.....	ه. باور جو خلاف حق بودن اجماع امت یا اجماع صحابه، بدون وجود مبارک آن حضرت علی ^{علیه السلام}
۲۱۹.....	و. سفارش به حق و مذهب و دوری از خسروان
۲۲۱.....	عوامل اعتقادی
۲۲۱.....	عوامل اخلاقی

فصل چهارم

نتیجه‌گیری و فرجام سخن / ۲۲۳

۲۲۵.....	نتیجه‌ای که از مباحث پیشین حاصل می‌گردد
۲۲۶.....	فرجام سخن
۲۳۳.....	فهرست منابع

چکیده

«حقیقت جویی» از امور فطری انسان است و در طول تاریخ، بشر همواره در پی شناخت و جداسازی «حق از باطل» بوده است. بر همین اساس، نوشتار پیش روی با موضوع «ارتباط دو سویهٔ حق و على ﷺ» طبق حديث شریف نبی «على ﷺ مع الحق والحق مع على ﷺ»، تلاش می کند که برای دستیابی به حقیقت و شخصیت والای حضرت امیر مومنان علیهم السلام، به

- (۱) این حديث شریف در منابع فراوان - از شیعه و سنتی - بیان گردیده و از روایات متواری به شمار می رود. ر.ک: ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم، الامامة والسياسة، ج ۱، ص ۹۸، عن محمد بن ابی بکر؛ ابن ابی الحدید، ابوحامد عبدالحمدی، شرح نهج البلاغه، ج ۱۸، ص ۲۴، و فيه «انت مع الحق والحق معك»؛ مفید، محمد بن محمد، الفصول المختارة، ص ۲۲۱ و فيه «هو مع الحق والحق معه»؛ برقی، احمد بن محمد، المحسن، ج ۱، ص ۸۱، ح ۴۷، عن السری بن خالد عن الامام الصادق علیه السلام عن آبائه علیهم السلام عنه و فيه: «انت مع الحق والحق معك»؛ خراز قمی، علی بن محمد، کفاية الاثر، ص ۲۴، عن ابن عباس؛ خراز قمی، علی بن محمد، کفاية الاثر، ص ۱۱۷ عن ابی ایوب؛ تمیمی مغربی، نعمان بن محمد، شرح الاخبار فی فضائل الانماة الاطهار علیهم السلام، ج ۲، ص ۴۲۱، ح ۴۰، عن عائشة. (ویراستار)

عنوان «حقیقت مجسم» بپردازد.

مطالعه و پژوهش در شناخت عمیق شخصیت آن بزرگوار، درک مفهوم «حق» را به خوبی سهول و آسان می‌سازد. بررسی دو بخش جدای از هم تحت عنوانین «حق مداری علی علیه السلام» و «علی مداری حق»، مفهوم دوسویه بودن را روشن و آشکار می‌نماید. به عبارتی دیگر، وقتی «حق مداری»، مطرح است، «حق» در مرکز است و علی علیه السلام حول محور آن می‌گردد و هنگامی که «علی مداری» بیان می‌شود، علی علیه السلام در مرکز است و «حق»، حول محور او می‌گردد؛ یعنی هر آن چه حضرت علی علیه السلام بگوید یا انجام دهد، تمام قول، فعل و تغیرات معيار عین «حق» است؛ چراکه ایشان معصوم هستند و گناه، خطأ، جهل و نسیل حقیقت در اندیشه‌ی معصوم هم خطرور نمی‌کند، چه برسد به عمل.

نتیجه‌ی مطالعه و پژوهش در کتب فرقین که به روش کتابخانه‌ای انجام پذیرفت، این شد که عبارت «الحق مع علی علیه السلام» در فرمایش گوهربار پیامبر اکرم صلوات الله علیه و آله و سلم بالاتر از فراز نخست حدیث است؛ زیرا حضرت علی علیه السلام در مطاف حق قرار دارد. به عبارتی دیگر، فراز نخست - «علی علیه السلام مع الحق» - جمله‌ای تاریخی و معرفت‌بخش است و فراز دوم - «الحق مع علی علیه السلام» - راهنمای انسان حق جو در هر زمان و مکان است. این معیت، معیت ظاهری نیست که حاکی از دوئیت باشد؛ بلکه می‌توان گفت که وجودی یگانه و متحد هستند که حضرت «علی علیه السلام» و «حق»، عنوانی یکسان در اشاره به آن می‌باشند.

وازگان کلیدی: حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام، حق، حقانیت حضرت علی علیه السلام، معيار حقیقت، معصوم.